

Severin Šali: pjesnik zaljubljen u život

Povodom 30. obljetnice smrti slovenskog pjesnika, književnog prevoditelja i urednika Severina Šalija, Knjižnica Mirana Jarca iz Novog Mesta pripremila je izložbu *Severin Šali – pjesnik zaljubljen u život*.

Severin Šali bio je samouki pjesnik s urođenim pjesničkim darom, lirik koji je težio jednostavnim, tradicionalnim pjesničkim oblicima s istančanim ispovjednim izražajem. Iako je bio vječni putnik u pravom i prenesenom smislu riječi, svoj pravi dom konačno je pronašao u Novom Mestu, koje ga svrstava među najistaknutija imena svoje bogate književne i povijesne baštine.

Rođen: **22. listopada 1911. Podlisec (općina Trebnje)**

Umro: **24. listopada 1992., Novo Mesto**

Pseudonim: **Podgornik Janez, Sever Jan**

Zanimanja i aktivnosti: **pjesnik, književni urednik, prevoditelj**

Mjesta djelovanja: **Ljubljana, Novo Mesto**

Općina: **Novo Mesto**

Bio je izvanbračno dijete seoske radnice Ane Šali, porijeklom iz sela Vavta. Nakon njezine prerane smrti, većinom je živio s majkom Maričkom Cugelj, ali i kod rođaka u raznim dolenskim mjestima. Osnovnu školu je pohađao u razdoblju od 1918. do 1924. u selu Nemška vas kod Trebnja, prvi razred gimnazije završio je u Novom Mestu, a potom je nastavio pohađati gimnaziju u Varaždinu i tamo maturirao. Nakon odsluženja vojnog roka u Srbiji, prvotno je živio i obavljao razne teške poslove u Hrvatskoj, te je proveo dvije godine radeći u tiskari u Šibeniku. Godine 1934. pronašao je posao u Ljubljani, a ključan trenutak za njega bio je kada je 1938. dobio posao u Jugoslavenskoj knjižari u Ljubljani, gdje je napredovao od prodavača u knjižari do lektora, književnog savjetnika i urednika. Tako je odjednom postao dio raznolike književne scene u Sloveniji prije Drugog svjetskog rata.

Poeziju je počeo pisati već za vrijeme školovanja. Njegove pjesme prvi su put objavljene u časopisu „Dejanje“ 1938. godine, nakon čega su se počele pojavljivati u „Domu in svetu“ itd. Godine 1940. objavio je svoju prvu zbirku pjesama pod nazivom „Slap tišine“, a tijekom rata, unatoč kulturnom zatišju koje je naredila Oslobođilačka fronta, slijedile su nove zbirke poput „Susreti sa smrću“, koja je završila na popisu zabranjene literature, te pjesma „Spjev domovini“, zbog koje je imao problema s talijanskom cenzurom. Uslijedila je Šalijeva dugotrajna pjesnička šutnja, prekinuta izdanjem zbirke poezije „Pesek in zelenice“ 1982. godine, a nakon toga su uslijedile još dvije zbirke za odrasle i dvije knjige dječje poezije. Pjesme za djecu objavljivao je i u časopisima „Ciciban“, „Kekec“, „Rodna gruda“ i drugima. Bio je samouki pjesnik s urođenim pjesničkim talentom, lirik koji je težio prema jednostavnim, tradicionalnim pjesničkim oblicima. Tijekom rata i okupacije, izražavao je svoju veliku ljubav prema rodnoj zemlji, a kasnije je nastavio novoromantičku pjesničku tradiciju. U njegovoj lirici, uključujući i ljubavnu, konstantno je prisutna misao o smrti kao apsolutnoj činjenici, kao dijelu života.

Već za vrijeme rata razvio je iznimnu uređivačku aktivnost kojom se bavio cijeli svoj život. Šali je bio i plodan književni prevoditelj. Nakon rata, dok je živio kao slobodni umjetnik u Novom Mestu, prevodio je s iznimnim osjećajem za jezik i poliglotskim znanjem. Posebno mu je bila bliska književnost ruskih klasika. S ruskog je, među ostalim, preveo neka djela Dostojevskog, Gogolja, Turgenjeva, Gorkoga, Ševčenka, s hrvatskog i srpskog Andrića,

Šenou, Nazora itd., a s francuskog posebno djela Gidea, Laneauxa i Maurisa. Slovenski leksikon novijeg prevođenja bilježi čak 115 Šalijevih prijevoda književnih djela do 1985. godine. Više njegovih pjesama također je uglazbljeno. Severin Šali bio je član Društva slovenskih pisaca. U Novom Mestu je bio vrlo aktivan kulturni djelatnik, između ostalog, bio je i lektor „Dolenjskog lista“. Za svoj rad primio je više nagrada i priznanja. Osim njegovih zbirki poezije i opsežnog prevoditeljskog rada, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto čuva njegove fotografije, pisma i korespondenciju, diplome i priznanja u Posebnim zbirkama Boga Komelja.

Izvor: Darja Peperko Golob. ŠALI, Severin. (1911-1992). Obrazi slovenskih pokrajin. Mestna knjižnica Kranj, 2020. (citirano: 22. 8. 2023.) Dostupno na adresi: <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/sali-severin/>

* * *

Severin Šali: pesnik, zaljubljen v življenje

Ob 30. obletnici smrti pesnika, književnega prevajalca in urednika Severina Šalija v Knjižnici Mirana Jarca je pripravljena razstava *Severin Šali – pesnik, zaljubljen v življenje*. Severin Šali je bil pesnik samouk, s prirojenim pesniškim darom, lirik, ki se je s tenkočutno izpovedno govorico nagibal k enostavnim, tradicionalnim pesniškim oblikam. Večni popotnik v pravem in prenesenem pomenu besede, pa vendar je svoj pravi dom končno našel v Novem mestu, kjer je umeščen med najvidnejša imena njegove bogate literarnozgodovinske podobe.

Rojen: 22. oktober 1911, Podlisec (obč. Trebnje)

Umrli: 24. oktober 1992, Novo mesto

Pseudonim: Podgornik Janez, Sever Jan

Poklici in dejavnosti: pesnik, knjižni urednik, prevajalec

Kraji delovanja: Ljubljana, Novo mesto

Občina: Novo mesto

Bil je nezakonski otrok kmečke delavke Ane Šali, ki je bila doma iz Vavte vasi. Po njenem odhodu in rani smrti je živel predvsem pri krušni materi Marički Cugelj, pa tudi pri sorodnikih v raznih dolenjskih krajih. Osnovno šolo je v letih 1918–1924 obiskoval v Nemški vasi pri Trebnjem, prvi letnik gimnazije v Novem mestu, zatem pa gimnazijo v Varaždinu in tam maturiral. Po odsluženem vojaškem roku v Srbiji je sprva živel in opravljal različna težka dela na Hrvaškem, dve leti je bil tudi v tiskarni v Šibeniku. Leta 1934 je našel delo v Ljubljani, odločilno zanj pa je bilo, da je leta 1938 dobil službo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, kjer je od prodajalca v knjigarni napredoval v lektorja, knjižnega svetovalca in urednika. Tako se je nenadoma znašel sredi razgibanega literarnega dogajanja na Slovenskem pred drugo svetovno vojno.

Pesmi je pričel pisati že v šolskih letih. Njegove pesmi so bile prvič objavljene v reviji „Dejanje“ leta 1938, zatem so izhajale v „Domu in svetu“ idr. Leta 1940 je izdal svojo prvo pesniško zbirko „Slap tišine“, kateri sta med vojno, kljub z Osvobodilno fronto

zapovedanemu kulturnemu molku sledili nova pesniška zbirka „Srečavanja s smrtjo“, ki je prišla na seznam prepovedane literature, in pesnitev „Spev rodni zemlji“, zaradi katere je imel težave z italijansko cenzuro. Sledil je Šalijev dolgoletni pesniški molk, ki ga je prekinila leta 1982 izdana pesniška zbirka „Pesek in zelenice“, v naslednjih letih pa sta izšli še dve zbirki za odrasle in dve knjigi otroške poezije. Pesmi za otroke je objavljala tudi v revijah „Ciciban“, „Kekec“, „Rodna gruda“ idr. Bil je pesnik samouk, s prirojenim pesniškim darom, lirik, ki se je s tenkočutno izpovedno govorico nagibal k enostavnim, tradicionalnim pesniškim oblikam. V času vojne in okupacije je med drugim izpovedoval svojo veliko ljubezen do rodne dežele, kasneje pa nadaljeval novoromantično lirično pesniško izročilo. V njegovi lirski poeziji, tudi ljubezenski, je vseskozi prisotna misel na smrt, in sicer kot absolutno dejstvo, kot del življenja.

Že v času vojne je razvil izredno uredniško dejavnost, s katero se je ukvarjal vse življenje. Šali je bil tudi plodovit književni prevajalec. Po vojni, ko je kot svobodni književnik živel v Novem mestu, je s svojim izjemnim jezikovnim čutom in poliglotskim znanjem prevajal zlasti pripovedništvo iz skoraj vseh slovanskih jezikov in francoščine. Posebej blizu mu je bila literatura ruskih klasikov. Iz ruščine je med drugimi prevedel nekatera dela Dostojevskega, Gogolja, Turgenjeva, Gorkega, Ševčenka, iz hrvaščine in srbsčine dela Andrića, Šenoje, Natorja itd., iz francoščine pa zlasti Gida, Laneauxa in Maurisa. Slovenski leksikon novejšega prevajanja beleži do leta 1985 kar 115 Šalijevih prevodov književnih del. Več njegovih pesmi je tudi uglasbenih. Severin Šali je bil član Društva slovenskih pisateljev. V Novem mestu je bil zelo dejaven kulturni delavec, mdr. je bil tudi lektor „Dolenjskega lista“. Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj. Poleg njegovih pesniških zbirk in obsežne prevajalske bere hrani Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto v Posebnih zbirkah Boga Komelja tudi pesnikove fotografije, pisma in korespondenco, diplome in priznanja.

Vir: Darja Peperko Golob. ŠALI, Severin. (1911-1992). Obrazi slovenskih pokrajin. Mestna knjižnica Kranj, 2020. (citirano: 22. 8. 2023) Dostopno na naslovu: <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/sali-severin/>